

Suvestinė redakcija nuo 2019-11-01 iki 2019-12-31

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2005, Nr. [142-5147](#), i. k. 1052250ISAK000V-915

Nauja redakcija nuo 2019-11-01:

Nr. [V-1164](#), 2019-10-15, paskelbta TAR 2019-10-16, i. k. 2019-16408

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

**Į S A K Y M A S
DĖL LIETUVOS MEDICINOS NORMOS MN 135:2019 „PARAMEDIKAS“
PATVIRTINIMO**

2005 m. lapkričio 25 d. Nr. V-915
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo 9 straipsnio 1 dalies 3 punktu:

1. T v i r t i n u Lietuvos medicinos normą MN 135:2019 „Paramedikas“ (pridedama).
2. P a v e d u įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal veiklos sritį.

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ŽILVINAS PADAIGA

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro

2005 m. lapkričio 25 d. įsakymu

Nr. V-915

(Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro

2019 m. spalio 15 d. įsakymo Nr. V-1164 redakcija)

LIETUVOS MEDICINOS NORMA MN 135:2019 „PARAMEDIKAS“

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos medicinos norma MN 135:2019 „Paramedikas“ (toliau – Lietuvos medicinos norma) privaloma paramedikams, dirbantiems Lietuvos Respublikoje, jų darbdaviams, taip pat institucijoms, rengiančioms šiuos specialistus, tobulinančioms jų kvalifikaciją bei kontroliuojančioms jų veiklą.

2. Lietuvos medicinos normoje vartojamos sąvokos ir jų apibrėžtys:

2.1. **Gyvybinės funkcijos** – organizmo funkcijos, iš kurių vienai sutrikus kyla pavojus žmogaus gyvybei.

2.2. **Medicininis rūšiavimas** – nukentėjusiųjų ar pacientų skirstymas į grupes pagal medicinos pagalbos suteikimo ar medicininės evakuacijos skubumą.

2.3. **Paramedikas** – asmuo, teisės aktų tvarka įgijęs paramediko kvalifikaciją.

2.4. Kitos Lietuvos medicinos normoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos yra apibrėžtos asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

3. Paramediko kvalifikacija įgyjama baigus paramediko profesinio mokymo programą. Užsienyje įgyta paramediko kvalifikacija pripažįstama Lietuvos Respublikos reglamentuojamų profesinių kvalifikacijų pripažinimo įstatymo ir kitų profesinių kvalifikacijų pripažinimą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka.

4. Teisę verstis paramediko praktika turi asmuo, įgijęs paramediko kvalifikaciją.

5. Paramedikas verčiasi paramediko praktika Lietuvos Respublikoje tik asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, turinčioje galiojančią įstaigos asmens sveikatos priežiūros licenciją teikti skubiosios medicinos pagalbos paslaugas ir (ar) kitas sveikatos priežiūros paslaugas, kurias pagal teisės aktų reikalavimus kartu su kitais sveikatos priežiūros specialistais turi teikti ir paramedikas. Paramedikas paslaugas teikia visų amžiaus grupių pacientams.

6. Krašto apsaugos sistemos institucijoje tarnaujantys paramedikai karinių operacijų metu sveikatos priežiūros paslaugas teikia vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. rugsėjo 4 d. įsakymo Nr. V-815/V-980 „Dėl Sveikatinimo veiklos, organizuojamos ir vykdomos iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų asignavimų, masto ir specialių reikalavimų aprašo patvirtinimo“ nustatytais reikalavimais.

7. Krašto apsaugos ir Vidaus reikalų ministerijos įstaigos, atsižvelgdamos į paramediko darbo įstaigose ypatumus ir suderinusios su Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, paramedikui gali nustatyti papildomus kvalifikacinius, sveikatos būklės ir fizinio pasirengimo reikalavimus.

8. Paramedikas vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymais, kitais teisės aktais, Lietuvos medicinos norma, įstaigos, kurioje dirba, įstatais (nuostatais), vidaus tvarkos taisyklėmis bei savo pareigybės aprašymu.

II SKYRIUS TEISĖS

9. Paramedikas turi teisę:

9.1. verstis paramediko praktika Lietuvos medicinos normos ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, nustatyta tvarka;

9.2. tvarkyti paciento duomenis, įskaitant sveikatos duomenis, vykdydamas Lietuvos medicinos normoje nurodytą veiklą;

9.3. atsisakyti teikti asmens sveikatos priežiūros paslaugas, jei tai prieštarauja asmens sveikatos priežiūros specialisto profesinės etikos principams arba gali sukelti realų pavojų paciento ar paramediko gyvybei, išskyrus atvejus, kai teikiama būtinoji medicinos pagalba;

9.4. gauti darbui būtiną informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų bei fizinių ir juridinių asmenų;

9.5. paramedikas, tarnaujantis Lietuvos kariuomenės Specialiųjų operacijų pajėgose, pagal savo kompetenciją karinių operacijų metu ir esant gyvybei grėsmingai būklei teisės aktų nustatyta tvarka turi teisę panaudoti naujas, moksliskai pagrįstas, bet dar nustatyta tvarka neapčiuotas ligų profilaktikos, diagnostikos ir gydymo priemonės bei teisės aktų nustatytais atvejais naudoti teisės aktų reikalavimų neatitinkančias medicinos priemones (prieštaisus).

10. Paramedikas turi ir kitų teisių, nustatytų Lietuvos Respublikos teisės aktais, reglamentuojančiais asmens sveikatos priežiūros specialisto praktiką.

III SKYRIUS PAREIGOS

11. Paramedikas privalo:

11.1. teikti būtinąją medicinos pagalbą Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

11.2. pagal savo kompetenciją, nurodytą Lietuvos medicinos normoje, ir asmens sveikatos priežiūros įstaigos, kurioje verčiasi paramediko praktika, licenciją vertinti paciento būklę ūmių klinikinių būklių ir sužalojimų atvejais, nustatyti sutrikusias gyvybines funkcijas ir jas palaikyti, rekomenduoti ir dalyvauti organizuojant ligų ir sveikatos sutrikimų profilaktikos priemones bei užtikrinti teikiamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų kokybę;

11.3. laikytis profesinės etikos principų, gerbti pacientų teises ir jų nepažeisti, saugoti profesinę paslaptį ir visą informaciją apie pacientą laikyti konfidencialia; kitiems asmenims ši informacija gali būti atskleista Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytais pagrindais ir tvarka;

11.4. dirbti komandoje su asmens sveikatos priežiūros ir kitais specialistais, dalyvaujančiais atliekant tyrimo, diagnostikos ir gydymo veiksmus;

11.5. naudoti tik teisės aktų reikalavimus atitinkančias medicinos priemones (prieštaisus), kurios turi būti laikomos, instaliuojamos, naudojamos ir prižiūrimos teisės aktų nustatyta tvarka ir vadovaujantis gamintojo su medicinos priemone (prieštaisu) pateikiama informacija;

11.6. pagal savo kompetenciją teikdamas būtinąją medicinos pagalbą, taikyti Lietuvos Respublikoje tik medicinos mokslo ir praktikos įrodymais pagrįstus, saugius kėlimo ir transportavimo metodus, išskyrus kituose teisės aktuose nustatytas išimtis;

11.7. tvarkyti paramediko praktikos dokumentus Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

11.8. tobulinti profesinę kvalifikaciją Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka;

11.9. propaguoti sveiką gyvenseną, ligų profilaktikos ir sveikatos tausojimo bei ugdymo priemones;

11.10. turėti spaudą, kurio numeris suteikiamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. sausio 6 d. įsakymo Nr. V-1 „Dėl Numerio sveikatos specialisto spaudui suteikimo ir panaikinimo taisyklių patvirtinimo“ nustatyta tvarka;

11.11. paaiškinti paramediko praktikos aplinkybes Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos, teisėsaugos institucijų ir kitų kontroliuojančių institucijų prašymu.

12. Atlikti kitas Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių asmens sveikatos priežiūros specialisto praktiką, nustatytas pareigas.

IV SKYRIUS KOMPETENCIJA

13. Paramediko kompetenciją sudaro žinios ir gebėjimai, kuriuos jis įgyja baigęs medicinos normoje nurodytą kvalifikaciją suteikiančią profesinio mokymo programą bei nuolat tobulindamas įgytą kvalifikaciją, atsižvelgdamas į nuolatinę medicinos praktikos pažangą.

14. Paramedikas turi žinoti:

14.1. įrodymais pagrįstos medicinos principus;

14.2. sveikatos teisės pagrindus;

14.3. sveikatos draudimo pagrindus;

14.4. medicinos statistikos pagrindus;

14.5. dokumentų rengimo, tvarkymo ir apskaitos pagrindus;

14.6. teisės aktus, reglamentuojančius būtiniosios medicinos pagalbos teikimą ir paramediko veiklą;

14.7. asmens sveikatos priežiūros organizavimo principus;

14.8. darbų saugos reikalavimus savo darbo vietoje.

15. Paramedikas turi mokėti naudotis informacinėmis ir ryšio technologijomis.

16. Paramedikas turi išmanyti:

16.1. žmogaus anatomijos, fiziologijos, patologijos, ligų etiologijos, patogenezės, simptomatikos, simptomų ir sindromų diagnostikos pagrindus, ligų profilaktikos principus;

16.2. ūmių ligų ir gyvybei pavojingų būklių etiologijos ir patogenezės pagrindus;

16.3. ūmių gyvybei pavojingų būklių simptomus bei jų galimas komplikacijas;

16.4. asmens ir aplinkos priežiūros higienos pagrindus;

16.5. biomedicinos etikos ir profesinio bendravimo psichologijos pagrindus;

16.6. gyvybiškai svarbias organizmo funkcijas, jų vertinimą;

16.7. pradinį ir specializuotą gaivinimą;

16.8. kvėpavimo takų pralaidumo sutrikimo, kvėpavimo nepakankamumo ar sustojimo požymius bei būtiniosios medicinos pagalbos teikimo ir prietaisų (priemonių) naudojimo principus;

16.9. kraujavimo rūšis, požymius ir stabdymo būdus;

16.10. žaizdų rūšis;

16.11. tvarstymo taisykles ir būdus;

16.12. traumų mechanizmus ir požymius, pagalbos teikimo principus;

16.13. imobilizacijos taisykles ir būdus traumų atveju;

16.14. dezinfekavimo priemonių naudojimo indikacijas, būdus;

16.15. hipotermijos ir hipertermijos būklių požymius ir pagalbos teikimo principus;

16.16. šoko, komos požymius ir pagalbos teikimo principus;

16.17. nukentėjusiųjų transportavimo principus ir būdus;

16.18. pavojingų užkrečiamųjų ligų požymius, jų plitimo būdus bei veiksmus įtarus pavojingą užkrečiamąją ligą;

16.19. natūralaus gimdymo ir patologinio gimdymo pagrindinius požymius, galimas komplikacijas ir pagalbos teikimo principus;

16.20. užspringimo, korimosi, skendimo pagrindinius požymius, galimas komplikacijas ir pagalbos teikimo principus;

16.21. pagal darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus naudojamas asmens apsaugos priemonės ir būdus;

16.22. apsinuodijimų požymius ir pagalbos teikimo principus;

16.23. pagalbos teikimo principus ūmių psichikos būklių atvejais;

- 16.24. ilgalaikio suspaudimo sindromo požymius ir pagalbos teikimo principus;
- 16.25. cheminių, radioaktyviųjų ir biologinių medžiagų sukeltus sveikatos sutrikimus, švarinimo ir pagalbos principus;
- 16.26. paramediko medicinos krepšio ir greitosios medicinos pagalbos transporto priemonės medicininę komplektaciją;
- 16.27. testų ir techninių priemonių apsvaigimui nustatyti naudojimą;
- 16.28. naudojamų medicinos priemonių (prietaisų) veikimo principus;
- 16.29. ekstremalių situacijų medicinos pagalbos organizavimo principus, problematiką ir jų sprendimo būdus;
- 16.30. sveikatos priežiūros įstaigos patvirtintus būtiniosios medicinos pagalbos srities diagnostikos ir gydymo protokolus ir metodikas.
- 17. Paramedikas turi gebėti:
 - 17.1. pagal kompetenciją teikti būtinąją medicinos pagalbą visų amžiaus grupių pacientams ūmių būklių, traumų ir nelaimingų atsitikimų, pavojingų aplinkos veiksnių atvejais, natūralaus gimdymo metu;
 - 17.2. vadovauti pradinio gyvybės palaikymo komandai, vertinant paciento būklę bei teikiant būtinąją medicinos pagalbą, vadovaudamasis teisės aktų reikalavimais, kai nėra aukštesnį išsilavinimą turinčio medicinos darbuotojo;
 - 17.3. skirstyti pacientus pagal jų būklės sunkumo kategoriją (atlikti medicininį nukentėjusiųjų rūšiavimą įvykio vietoje);
 - 17.4. įvertinti traumos mechanizmą ir aplinkos saugumą pagalbos teikimo vietoje;
 - 17.5. naudoti asmenines apsaugos priemones;
 - 17.6. taikyti aseptikos ir antiseptikos principus;
 - 17.7. paversti pacientą į stabilią padėtį (ant šono ar nugaros);
 - 17.8. atlikti pirminę ir antrinę paciento apžiūrą;
 - 17.9. įvertinti paciento būklę:
 - 17.9.1. įvertinti paciento kvėpavimą, kvėpavimo takų pralaidumą (vertinant kaklo imobilizavimo poreikį);
 - 17.9.2. atlikti pulsoksimetriją ir kapnografiją, įvertinti jų rezultatus;
 - 17.9.3. įvertinti paciento kraujotaką (pamatuoti arterinį kraujospūdį, skaičiuoti pulsą, vertinti kapiliarų prisipildymo laiką, vertinti odos temperatūrą, spalvą, drėgnumą);
 - 17.9.4. užrašyti EKG, monitoruoti, registruoti paciento širdies veiklą; esant asmens sveikatos priežiūros įstaigos patvirtintiems protokolams – vertinti rodmenis ir atpažinti gyvybei pavojingą patologiją;
 - 17.9.5. nustatyti gliukozės kiekį kraujyje gliukometru ir vertinti gliukometro rodmenis;
 - 17.9.6. atlikti paciento neurologinį įvertinimą (vertinti sąmonės lygį, vyzdžius, motoriką ir sensoriką);
 - 17.9.7. matuoti kūno temperatūrą (išoriškai ir šerdinę);
 - 17.10. stabdyti išorinį kraujavimą;
 - 17.11. atverti kvėpavimo takus atlošiant paciento galvą, pakeliant smakrą ir išstumiant apatinį žandikaulį;
 - 17.12. palaikyti kvėpavimo takų praeinamumą naudodamas šias priemones:
 - 17.12.1. orofaringinį vamzdelį;
 - 17.12.2. nazofaringinį vamzdelį;
 - 17.12.3. pažangias viršgerklines kvėpavimo takų praeinamumo palaikymo priemones;
 - 17.12.4. siurbimo prietaisus;
 - 17.12.5. priemones svetimkūniams iš kvėpavimo takų šalinti (spaustukai, pincetai);
 - 17.12.6. paversdamas nukentėjusį į stabilią šoninę padėtį;
 - 17.13. užtikrinti kvėpavimą šiais būdais:
 - 17.13.1. panaudodamas deguonies skyrimo prietaisus;
 - 17.13.2. panaudodamas nešiojamuosius plaučių ventiliavimo prietaisus;

17.13.3. atlikdamas dirbtinį kvėpavimą (burna į kaukę ar kvėpavimo maišu į kaukę, viršgerklinį ar tracheostominį vamzdelį);

17.13.4. hermetizuodamas krūtinės ląstos žaizdas;

17.14. užtikrinti kraujotaką:

17.14.1. atlikti krūtinės ląstos paspaudimus;

17.14.2. defibriliuoti automatinio režimu;

17.14.3. atlikti periferinės venos punkciją (kaniuliavimą), pradėti intraveninę infuziją kristaloidiniais tirpalais, pagal gydymo įstaigos patvirtintą protokolą stebėti ir koreguoti lašėjimo greitį, atjungti infuzinę sistemą ir ištraukti kateterį;

17.14.4. atlikti intraosalinę punkciją, pradėti intraosalinę infuziją kristaloidiniais tirpalais, pagal gydymo įstaigos patvirtintą protokolą, stebėti ir koreguoti lašėjimo greitį, atjungti infuzinę sistemą ir ištraukti intraosalinę adatą;

17.14.5. atlikti injekcijas į raumenis, paodį ir odą;

17.14.6. sugirdyti, skirti rektalinį vaistinių preparatų ir (ar) kitais parenteraliais būdais paskirti sveikatos priežiūros specialisto tiesiogiai ar telemedicinos būdu paskirtus vaistinius preparatus;

17.15. imtis pagalbos organizavimo veiksmų pagal sveikatos priežiūros įstaigos patvirtintus protokolus patologinio gimdymo atveju (kviesti aukštesnio lygio asmens sveikatos priežiūros specialistus arba transportuoti gimdyvę į atitinkamo lygio paslaugas teikiančią asmens sveikatos priežiūros įstaigą);

17.16. atlikti pirminį, neinvazinį žaizdų sutvarkymą, naudoti dezinfekcines priemones;

17.17. imobilizuoti stuburą, galūnes, dubenį ar kitą pažeistą kūno vietą;

17.18. plauti skrandį sąmoningam pacientui;

17.19. sušildyti pacientą ir vykdyti hipotermijos prevenciją;

17.20. parengti pacientą transportuoti;

17.21. užkelti ant neštuvų ar medicininio vežimėlio ir nuo jų nukelti;

17.22. saugiai transportuoti pacientą;

17.23. paruošti medicinos įrangą, prietaisus (priemones);

17.24. stebėti pacientus, jų būklę ir medicinos pagalbos prietaisų rodmenis bei funkcionavimą;

17.25. bendrauti ir bendradarbiauti su pacientais ir jų šeimų nariais, sveikatos priežiūros komandos nariais, institucijomis, susijusiomis su asmens sveikata, teikti psichologinę paramą nukentėjusiajam ir aplinkiniams;

17.26. atlikti adatinę krikotomotomiją;

17.27. ištraukti erkę;

17.28. surinkti anamnezę;

17.29. atpažinti mirties požymius.

18. Paramedikas, esant gyvybei grėsmingai būklei, kai nėra galimybės pasitelkti aukštesnės medicininės kompetencijos specialisto pagalbos, pagal asmens sveikatos priežiūros įstaigos patvirtintą protokolą gali:

18.1. skirti antibiotikus įtardamas meningokokinę infekciją;

18.2. skirti traneksaminę rūgštį;

18.3. skirti ir atlikti venos arba kaulų čiulpų punkciją (kaniuliavimą) ir pradėti intraveninę arba intraosalinę infuziją kristaloidiniais ir koloidiniais tirpalais, jas stebėti, koreguoti lašėjimo greitį ir atjungti infuzinę sistemą;

18.4. skirti ir atlikti intraosalinę punkciją ir pradėti intraosalinę infuziją kristaloidiniais tirpalais, stebėti ir koreguoti lašėjimo greitį, atjungti infuzinę sistemą ir ištraukti intraosalinę adatą;

18.5. pradėti kritinėms būklėms gydyti reikiamų vaistinių preparatų skyrimą į raumenis, į veną, intraosaliai, į išangę;

18.6. skirti opioidinius ir neopiodinius analgetikus, priešnuodžius ir atlikti jų injekcijas į raumenis, į periferinę veną ar skirti per nosies, burnos gleivinę ar pacientui nuryti;

18.7. skirti vaistinius preparatus šoko, anafilaksinės reakcijos, miokardo infarkto, hipoglikemijos ar hiperglikemijos, natūralaus gimdymo ir kitais ūmių būklių atvejais ir atlikti jų injekcijas į raumenis, į periferinę veną ar skirti per nosies ar burnos gleivinę ar pacientui nuryti.

19. Krašto apsaugos sistemos institucijoje tarnaujantis paramedikas, baigęs atitinkamą nustatytos trukmės tobulinimo kursą Lietuvos aukštojoje mokykloje ar kitoje akredituotoje mokymo įstaigoje, užsienio valstybės mokslo institucijoje, rengiančioje ar tobulinančioje NATO šalių paramedikus, jeigu sveikatos apsaugos ministro įsakymais patvirtinti atitinkamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo reikalavimai nenustato papildomo tobulinimo, esant ekstremalioms situacijoms, karinių operacijų metu bei esant gyvybei grėsmingai būklei, turi gebėti atlikti šiuos veiksmus:

- 19.1. atlikti skubią torakostomiją ar adatinę pleuros ertmės dekompresiją;
- 19.2. pradėti intraveninę arba intraosalinę infuziją koloidiniais tirpalais;
- 19.3. atlikti šviežio kraujo, kraujo ar kraujo komponentų perpylimą;
- 19.4. taikyti ir kitas pažangias kvėpavimo takų atvėrimo ir palaikymo priemones;
- 19.5. atlikti adatinę arba chirurginę krikotidotomiją, kai neįmanoma užtikrinti kvėpavimo takų praeinamumo neinvazinėmis priemonėmis;
- 19.6. pradėti kritinėms būklėms gydyti reikiamų vaistinių preparatų skyrimą į raumenis, į veną, į paodį, į odą, intraosaliai ar parenteraliais būdais;
- 19.7. susiūti negilias žaizdas;
- 19.8. skirti antibiotikus.

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Įsakymas

Nr. [V-1164](#), 2019-10-15, paskelbta TAR 2019-10-16, i. k. 2019-16408

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. lapkričio 25 d. įsakymo Nr. V-915 „Dėl Lietuvos medicinos normos MN 135:2005 „Paramedikas. Teisės, pareigos, kompetencija ir atsakomybė“ patvirtinimo“ pakeitimo